

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Insvlæ Philippinæ Vice-Provincia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67721](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67721)

332 INSVLÆ PHILIPPINÆ.
digena mulier annis & senio confecta, tamen
nondum piaculari fonte immerfa, tamen inter
Christianos diuinis affueta myfterijs, iam diu mo-
rabatur. Ea graui correpta morbo Sacerdotem
acciri iubet, eique in extremis agens rem totam
aperit, atque vt baptifmo abluatur expoftulat:
vtque erat, fidei capitibus fatis inftituta, obtinet,
& ecce cum falutaribus aquis actutum ad vitam
æternam euolat. Altera, ætate & euentu non ab-
fimilis e gentilitia barbarie ad nos venerat, filium
vt viferet. Quem, tamen ethnica effer, noftris
erudiendum tradiderat; vtque huc accessit, in
febrem incidit, diuino fane confilio: nam Sacer-
dotis hortamentis, filijque perfuafione ad bap-
tifmum adducta e, breuique tam falutari phar-
maco falutem corporis experta. Multi ex indigenis
ad facras epulas recenter inuitati, à compotatio-
nibus & ebrietate, vbi femel communicauerint,
prorfus abftinent. Quingenti adulta ætate homi-
nes baptifmi compotes facti, pueri pænè sexcenti;
atque ex ijs multi recenter nati, à baptifmali fon-
te ad æternas fedes confestim traducti funt.

INSVLÆ PHILIP-
PINÆ VICE-PROVINCIA.

QVI in Philippinis Infulis Vice-prouinciam
incolunt, fexaginta nouem; quorum Sacer-
dotes triginta; Scholaftici duodecim; Coadiuto-
res viginti quatuor; Nouitij quatuor numeran-
tur, vndecim fedibus diuifi; nempe Collegio vno;
Semi-

Seminario altero; Residentijs septem, & duabus Missionibus. Collegium Manilense socios habet undetriginta; Seminarium D. Iosephi tres; Residentia Antipolitana quinque; Silanensis duos; Zebuana sex; Boholana totidem; Carigarana, cum Ogmucensi Missionem sex; Dulachenis quinque; Samarensis tandem, cum Catabigeni Missionem septem. Duo in Societatem recepti; obiere tres.

COLLEGIUM MANILENSE.

TRES è Patribus nostris vitâ excessere: P. Didacus Garcia, P. Raimundus de Prado, & P. Didacus Sanchez. Obijt P. Didacus Garcia, anno sexcentesimo quarto, pridie idus Nouembres, cùm in Philippinis Insulis munere fungeretur Vice-prouincialis. Agebat ætatis annum quinquagesimum secundum, in ita Societatis trigessimum secundum, professionis decimum tertium. Admissus fuerat in Castellana Prouincia, dederatque tam Probationis, quàm Studiorum tempore insignia futuræ virtutis, ac perfectionis argumenta. Inde in Peruanam Prouinciam missus, Limæ Ministri munus in Collegio, cùm singulari nostrorum ædificatione obijt; tametsi etiam tum studijs nauaret operam, neque sacris adhuc initiatus esset ordinibus: ac licet ipse & eius Superior ingenijs moribusque adeo dissiderent, vt ferè semper primâ fronte diuersa sentirent, tamen ita se ad Rectoris sui nutum perpetuò accomodauit, vt cor vnum & anima vna esse viderentur. Ex Peruanâ

ruana in Mexicanam transfijt, vbi fuit tyronum
 Magister, duorum Prouincialium socius, item
 Teposotlanæ Domus, Collegij Vallisoletani, An-
 gelopolitani, Mexicani Rector; quæ munia sem-
 per eximiâ prudentiâ, & ardentissimo zelo præ-
 stitit. Missus deinde est in Philippinas Insulas Vi-
 sitator, vbi & Vice-prouincialis postmodum fuit.
 Istius itaque Prouinciæ status augmentumque illi
 plurimum debet: quippe qui primus quintæ con-
 gregationis canones illic indixerit, qui plæraque
 alia necdum ad praxim deducta, vt in hominum
 paucitate & tenuibus Vice-prouinciæ exordijs,
 sua prudentia regendique suauitate, priuatis præ-
 fertim domesticisque adhortationibus, seruanda
 curauerit: qui Probationis locum instituerit: qui
 Residentias, seu varias nostrorum sedes, ex Patris
 nostri Generalis præscripto aptè distribuerit: qui
 xenodochia & Sodalitates inter Indos instituerit:
 qui puerorum indigenarû seminarijs, ad teneros
 animos præceptis Christianis imbuendos, initia
 dederit, viuendique normam præscripserit: qui
 denique Seminarij S. Iosephi, vbi oriundi ex no-
 bilioribus Hispanis adolēscētes, à nostris magna
 reipublicæ bono educantur, fundamenta Manila
 iecerit. Natura porrò humanus erat ac mitis: dis-
 ciplina autem modestus, grauis, prudens: vnde
 cunctis ita carus, amabilis iuxta & venerabilis
 erat, vt alijs Angelus, alijs Sanctus appellaretur.
 Eius puritas intentionis non minus in exiguis re-
 bus, quàm in maximis elucebat. Orationi sum-
 mirifice deditus, quam singulari animi ardore co-
 lebat, in qua multum temporis tum matutinis,
 tum vespertinis horis infumebat; ad eam sese
 summa animi puritate, in quam diligenter incu-
 buerat,

buerat, componebat, diuinam ob oculos præsentiam perpetuo habere studens. Singulis fere diebus conscientiæ suæ maculam, vel minimam per confessionem abluebat; assidua illi erat cum Deo Opt. familiaritas, qua eius animus, veluti aurum optimum, diuino adhibito igne purior, prætiofiorque reddebatur, diuinæque Maieftati charior fiebat. Summum itaque studiū, atque operam in orandi exercitatione ponebat, in qua sæpius per hebdomadam integram seipsum exercebat, itaque negocijs prætermiffis, domum quandam, quæ in prædio Manilensis Collegij fita est, ab omni strepitu prorsus remota, petebat ad aliquot dies: ibi non solum se totum orationi mancipabat, sed etiam exterioribus corporis afflictationibus ieiunijsque, in quibus summopere enituit, corpus ipsum macerabat: obriza namque pro pane contentus & herbis; quo enim erga alios liberalior erat, eo in se magis parcus exiftebat: sæpissime nulla adhibita cæna cubitum ibat, & cum infirmo esset stomacho & aduersa laboraret valetudine, nil tamen, quod à communi victu abhorreret, admisit. Cum vero nauigaret, non raro ieiunus vsque ad vesperras perseuerabat, eo ductus consilio, vt ad portum appellens, sacrum de more perageret in altari, quod portatile vocant: summa eius cura enitebat in ea præcipue spiritualis lectionis regula seruanda, quæ fere semper erat contemptus mundi, vel Beati P. N. Ignatij exercitia: quare morti proximus, nostris indixit, vt illud sibi caput legerent, in quo de Regia Crucis Dominicæ via agitur: exercuit enim illum Dominus semper plurimis laboribus: nam prætermiffa illa, quaangebatur stomachi aduersa valetudine, in itineribus

ribus navigationibusque, oborta sæpenumero tempestate, adductus est in maximum vitæ discrimen; itaque in medio laborum eximios pacis fructus collegit. Vnde morti proximus, interrogatus qua esset corporis habitudine; Incredibilibus, inquit, crucior doloribus: interrogatus deinde, quid in animo sentiret? Bene inquit mecum agitur, summa pace fruor, gratias Deo; cuius iugum ita suaue est, vt non solum solitudinem ac molestiam secum non adducat, sed omnem ex animo molestiam adimat, adeoque pacem afferat singularem. Cum semel præter morem corporis dolores accrescerent, ac mirum in modum torqueretur, à Domino suppliciter petijt, vt paululum illos remitteret: sed statim se ipsum corrigens, Non ita recte locutus sum, inquit, illud rectius; Auge Domine dolorem, & auge patientiam. Inter hæc iussit sibi Dominicam passionem perlegi, quam frequenter meditari solebat. Singulis noctibus post auditas Sanctorum litanias, alias solus recitabat, eorum videlicet Sanctorum, quos sibi ab ingressu in Societatem, sorte singulis mensibus veluti patronos delegerat; horum patrocinium sæpius inuocabat. Æger petijt à Rectore, vt eius mensis sanctum tutelarem in libello conscriberet, quem ad id à primis Societatis annis dicauerat. Pius semper extitit in Beatam Virginem, in Iosephum, Magdalenam, nec non & Beatissimum P. N. Ignatium: hunc præsertim, ex cuius recordatione dici vix possit, quantum lætitiæ ac voluptatis animus eius caperet assidue: quare singulari ei solatio fuit frustulum ossis eiusdem, quod hic Manilæ in sacra theca asseruatur, quo viso atque adorato, in hæc verba prorupit. O sacrum thesaurum

faurum, in quo reposita sunt à Deo dona cælestia.
 Eius sæpissimè præsidium est expertus, vt patet ex
 eius manu scripto codice; quorum illud, cum ex
 noua Hispania huc nauigaret; nam cum nauis
 qua uehebatur ceteras præuisset, terræ proxima,
 iam iam ad scopulos impingebat, quos modica
 cælabat aqua; vnde clamore oborto omnium im-
 minere ruinã, eius suasu vniuersi Ignatium inuo-
 cant, vixque preces fuderant, cum omni sunt pe-
 riculo liberati; quo etiam immunes effectæ sunt
 subsequentes naues, igne succenso commonitæ à
 Socijs Patris. Ad hæc in his insulis nauigans, orta
 tempestate coactus est se ad terram recipere, nauic-
 ulamque diuino patrocínio commendare; hoc-
 que consilio gubernatoris effecit, qui tempesta-
 tem diuinans Patri suaserat, vt ad terram quàm pri-
 mum descenderet: timebat namque nauigij rui-
 nam; ad terram se contulit Pater vbi noctem du-
 xit insomnem; illud, certus Ignatij subsidio, repe-
 tens, affligendam esse nauem, ventorumque vi ia-
 ctandam, nulla tamen ictu dissoluendam: cum-
 que vehemens fuisset maris fluctuumque vis, ita
 vt ipsi pisces prægrandes scopulis impacti, pænè
 examines ad littus deferrentur, manúque ipsa
 prensarentur ab Indis, per Ignatium tamen effe-
 ctum est, vt nullo pacto nauis læderetur, licet tri-
 bus integris diebus concuteretur. Ea nauigatione
 quam postremam iniit, ingruente ventorum vi,
 nauis Sinensibus, ijsq; gentilibus nautis deuecta,
 plenis velis errante gubernatore impegit in syrtes
 rimas egit, aquam imbibit, mortem cunctis mina-
 bunda. Quare expiati peccatis interitum præsto-
 lantes, Ignatij opem implorant, missas pollicen-
 tur & preces: & ecce, sedatur tempestas, & scapha
 Y quam

quam deuehebant, portum incolumes appulere vniuersi. Pater vero nudis pedibus, ieiunūque noctem insomnem habuit, quo factum est vt pristini eius languores reuixerint; verum illud omnes angebat, versari scilicet sese in insula deserta absque vlla recedendi spe: scapha enim exigua paucos, non absque periculo, in tanto mari capiebatur, sed in hisce laboribus eum vna cum socijs tutam est Deus: missis namque duobus nautis ad nauem, quam demersam existimabant, illam aquæ insidentē reperere, ita vt ea præcipue inde extraherent quæ ad sacra facienda opus essent, ceteris nulli vsui seruiantibus. Itaque post sex dies en prægrande nauigium illac iter faciens, Patrem sociosque a quibus euocatum fuerat, recipit: primarij viri iūsque Domini iussu, insulam inde non longè distitam petunt: vbi alia naui comparata, à fratribus Augustiniani ordinis recepti, se reliquæ deinde nauigationi tradidere. Vix Zebuanam vrbem pater ingressus erat, cum nuntij allati sunt de Sinensis gentis contra Manilantes Hispanos conspiratione: nam Manilæ, quæ caput est Philippinarum, supra viginti hominum milia è Sinensi regno, tum mercaturæ, tum nostrorum vsibus indigentibus, versabantur. Hi Hispanos neci traditorum harum insularum imperium sibi concessuros fidebant; sed res aliter cecidit; ipsi ferè omnes inter mensē ab Hispanis igni, ferro, aqua suspendiisque confecti sunt, pauci exceptis, quibus ad trimeses, aliaque id genus supplicia, vita est concessa. Horum interitu tum vrbi magna caritas, tum societati nostræ non exigua est oborta iactura: Nam duo fere millia pondo argenti, ab illis quasi annuos redditus, ob conductos nostros hortos calaf-

que

que exigebamus : sicque omnia vel diruta, vel incendio pænè consumpta, in nihilum redacta sunt. Quibus auditis, Pater Deo gratias agens, hæc Patri Rectori, cuius ibi litteras acceperat, respondit. Licet casus hic, tum circa temporalia, tum etiam circa spiritualia, dolorem nobis creet nõ medio-
 crem ; id tamen mihi persuasum habeo, Deum scilicet ex his malis bona nobis eximia collaturũ, vndique nos Deus laboribus exercet, terra mari-
 que tum tempestatibus, tum hostibus : hinc colli-
 go ansam nobis tribui, qua noster animus maiora indies suscipiat incrementa virtutum. Hactenus ille. Vix mensis elapsus fuerat, cùm eidem nuncia-
 tur Mindanaos Indos (hi sunt permagnæ insulæ coloni, Mahometicæ sectæ addicti, nostrorũque infensissimi hostes) triremibus supra septuaginta, magna armatorum hominum multitudine ad Leitensem insulam, in qua nostrorum tantũ de-
 sudabat industria, appulisse, inuasisse præcipuan Societatis domum Dulacensem, septingentas mulieres, puerosque captiuos abduxisse, quodque caput est, Patrem Melchiorem Hurtado inter captos numerari ; neque hoc satis ; in eadem insula sedes nostras decem, templaque ab eodem hoste igni succensa esse. Hinc magnus animi dolor Patri incessit ; tot Indos in seruitutem redactos, tot animas in fidei ac salutis discrimen deuolutas, tot sacras ædes à Mahometanis incensas ac profana-
 tas, tot sanctorum imagines fœdis modis habitas, prostratas, concisas : denique sacras Reliquias indignè afflictas, sacros calices & ornamenta rapta, & violata : nihil iam sanctum, nihil intaminatum restare ; & præter hæc libros, scripta, exiguamque qua socij sustentabantur stipem ac suppellectilem

hostibus prædam ac spolia esse facta, ipsos verò Patres vix seminudos effugisse; pyxidem tamen, qua sanctissimum Christi Domini corpus servabatur, secum asportasse, atque istud in fuga, ut necessarium viaticum consumpsisse, adeo scilicet barbari derepente irruerant: summo præterea dolori erat Patrem Melchiorem, quem ex animo verèque diligebat, adeo duram seruitutem in hostes illos, belluis quàm hominibus similiorum feruire adactum. His tamen nuncijs nequaquam cecidit animo, sed maiori studio vitæ sanctimoniam operam nauavit, seque ipsum in diuinam coniecit voluntatem, qua factum est, ut & nostros solaciorumque animos ad laborem erigere conaretur. Quare operæpretium duxi hic illud adnectere, quod ipse paulo post, Patri francisco Orazo Rectori Dulacensi scripsit. Omnis, inquit, adiutor nobis ad humanam consolationem prorsus est interclusus, illud tantummodo restat, ut nos ad Deum ipsum recipiamus, id quod pius ille Reus Iosaphat effecit: timore namque (inquit scriptura) perterritus, totus se contulit ad rogandum Deum. In nobis siquidem haud quaquam, subdita tanta est vis, ut possimus huic tantæ multitudinibus obuiam prodire in nos irruenti, sed cū ignoremus quid agere debeamus, hoc solum residui superest, ut oculos nostros ad illum dirigamus. Diuo Augustino vitam agente (teste Possidio) ecclesia in Africa floruit, quam ille verbi prædicatione, studio, sedulâque cura ad felicissimum erexerat statum, sed ecce exercitus potentissimus, veluti quoddam examen non apum sed Wandalorum, Alanorum, Gothorum barbarorum omni sæuientium crudelitate, cunctaque quæ potuere, expoliatio-

ne, cædibus, tormentis, incendijs alijsque innumera-
 merabilibus, infandisque malis depopulati sunt: nulli
 sexui parcentes, nulli condonantes ætati, nec ipsis Dei sacerdotibus vel ministris, nec ipsis eccle-
 siarum ornamentis aut ædificijs. Hoc ipsum vide-
 mus non sine nostrorû lacrymis in Leytensi eccle-
 sia, conspicimûsq; (quod tunc sancti Doctoris pe-
 ctus dolore complebat) ecclesias sacerdotibus ac
 ministris destitutas, & ex fidelibus alios gladio in-
 teremptos, alios animi corporisq; captiuitate pa-
 rum abesse, quin datam Christo Domino fidẽ de-
 negent: Ecclesias igni traditas, sacrificia diuinã-
 que Sacramenta vel non quæri, vel quærenti, quĩ
 tradat haud facile inueniri: in ipsas montium ca-
 uernas, siluarûmq; latebras confugientes ne-
 cessario victu priuatos, ipsos Ecclesiarum Præpo-
 sitos vel captos, vel rebus omnibus nudatos, e-
 gentissimos victum emendicare, nec ijsdem qui-
 bus fulciendi essent commodis, per summam mi-
 seriam, posse subueniri. Hæc ille sanctus. Nullum
 tunc aderat humanum perfugium, nunc verò nec
 refugis vestigium apparet vllum: illud præsentis-
 simum remedium visum est illi, cæterisque sanctis
 viris talibus obsessis angustijs, omni studio atque
 ardore animi, orationi se dare, illud sæpius repe-
 tentes, Iustus es Domine & rectum iudicium tu-
 um: quod in huiusmodi casu excellens arbitror
 esse animi munus, reuereri scilicet profundissi-
 mam diuinæ mentis iudicijque abyssum; ac pro-
 fundissimam sui ipsius cùm diuina voluntate con-
 sensionem, à Deo Opt. expetere; vera etenim a-
 micitia in hoc vno sita est, vt vna eadẽque sit a-
 micorum voluntas: ita vt idem vtërque exquirat,
 idemque perhorrescat; idque tum certum explo-
 ratumque

Y ;

ratumque

342 IN LV LÆ PHILIPPINÆ.
ratumque arbitramur, cum alter pro altero diffi-
cilia perpeti nequaquam reformidat, sed audet.
In alijs epistolis scripsi id, quod nunc repetendum
arbitror. Quod ad vos Patres charissimos spectat,
digni estis, quos ceteri æmulentur; illudque cer-
tissimum mihi est, hac occasione, eos qui cur-
bant, volaturos, eosque qui ambulabant, veloci-
rem cursum inituros, atque omnes non medi-
ocriter profecturos. Quod si Diuina Maiestas sta-
tuerit vos in seruitutem redigi, ob eius cultum ser-
uandum; satis persuasum habeo, à vobis summa
cum lætitia diuinum decretum approbandum: at
si vos vitam effundere ipsi Domino placuerit,
eam libentissimè à vobis etiam pro eodem effun-
dendam, summa mihi lætitiæ erit. Nos verò licet
in hoc boni æmulatores simus, explicari vix po-
test, quàm graui dolore euentus hic adeo tristis
torserit; qui libenti animo sanguinem vitamque
offerremus, vt vel vnus quidem vestrum, quicum-
que ille sit, in pristinam reuocaretur libertatem.
Verum enimvero cum vos Deus tam felici bono
dignos effecerit, eo lubenter fruamini velim: cre-
cat in dies & in horas vester animus, vestrum ora-
nium ora, cordaque tantorum bonorum aucto-
rem extollant: opera nanque vestra, vestroque
exemplo Patres, natiq;e amantissimi, viscera et
corona mea, amplissimus Societatis nostræ hono-
gloriæque, maiorum quotidie suscipiet incremen-
ta bonorum: multoque plures (vti spero) veri
gloriæ fructus, ex his vestris laboribus Societas
nostra colliget, quàm ex ijs omnibus, quæ huc us-
que compositis rebus omnibus, maxima cum laude
peregistis. Confido Dominum, qui non per-
mitteret mala, si ex illis bona colligere nequiret.

ex hoc, quod maximum videtur malum, bona incredibilia prouisurū; quod si maluerit omnia perturbari, eueri, labefactari, conteri, nōsque quam uiuimus vitam amittere, ac reddere illi, qui nobis illam dedit, Iustus es Domine & rectum iudiciū tuum. Voluptas leuandi dolorem meum vobiscū, Patres amantissimi, alio me transtulit. De eo vero quod vobis agendum sit, immemorandum ne sit isthic vobis necne, consultū est hic inter nostros, visūmq; id quod per alias litteras ad vos misi; sed secundum quod nos vrget, ac summopere sollicitat, est seruitus Patris Melchioris Hurtado, omnes sanè libentissime sese offerrent pro eo, gauderemusque eius redemptionem mittere: sed vt alibi scripsi, non ita opportunum videtur eam periculo exponere; quid autem in hoc faciendum sit, hesternā die te certiozem feci, idēmq; nunc repeto. Hactenus Pater viceProuincialis, qui perinde ac verus Parens pietate plenus, christiana prouidentia, sanctoque zelo boni filiorum suorum, nostrorum scilicet, plantarūmq; in fide nouarum, ea scripsit, statuitque ijs calamitosis temporibus, quæ salutaria fuere; & dici non potest quantum ad rem nostris fuerint, vt ij scilicet sua præsētia, consilio ac spiritu præsto essent, ad pertrahendos ac solandos debiles, & timidos, eosq; in fide firmandos. Quare res fauste feliciterque cessit; Interim Pater ipse sese lubens offerebat ad redimendum captiuum P. Melchiorem, ipse itineris pericula, nauigationis labores subire exoptabat: quem cum præsens inuisere non posset, solatus est epistola amoris plenā, ac prorsus digna quæ ab obliuione vindicetur, ea est huiusmodi.

O bone I E S V, si liceret mihi hoc potissimum

tempore pennas ad volandum desiderare, ego quidem sane non columbinas, sed Angelicas, ad maiorem celeritatem exoptarem; ego proculdubio totus essem in desiderio, totus sanctis flagrare votis, quibus, omni seclusa mora, mox reponderet effectus, statim enim ego ipse præstossem, assiderem socius in nauicula, qua fertur cius IESV Christi, non hostis Mindanai, Patris & filius meus dilectissimus in Christo IESV, Melchior Hurtado, ligatus non tam ferreis, quam suauissimis amoris vinculis: non vt animum tuum repletem solatio Pater, plenissimum enim puto, illumque supereffluere diuina dulcedine mihi satis persuasum habeo, sed vt superabundantium celestium gaudiorum particeps essem, & micæ, quæ ex tam lauto diuinæ consolationis conuiuio cadunt, possem colligere; non fonte ipso satiari, sed cadentibus hinc inde riuulis, sitim ipsam aliquomodo leuare percuperem. Non irrigaris solum Pater amantissime diuino flumine, qui lætificat ciuitatem Dei, sed impletur animus tuus, serue IESV Christi, à Patre, amore animarum eiusdem Christi Domini, vt possis & ipse consolari eos, qui in omni pressura sunt. Certissimum puto, si in tanto quo crucior animi sensu te solum alloquerer, Pater mi dulcissime, ex tui ipsius colloquio me alium recessurum, incensum videlicet verbis tuis, quem hinc prospicio plenum cælesti robore, non fractum animo, nec tristem ob seruitutem, quam æquissimo fers animo ob eius amorem, qui propter te seruus factus est, conseruosque fuso sanguine redemit, quem omni gaudio plenum contemplan, quia in te sanctissima Dei Opt. impletur voluntas. Inter tot tantosque labores, quibus nos

diuina

diuina maiestas hisce lubentes temporibus cumulat, non sine singulari eius prouidentia, ingenuè fateor illud fuisse segetem maioris doloris, altiùsque confodisse pectus meum, te scilicet ab hoste creptum, extortumque è meis visceribus, quem singulari prosequor amoris beneuolentia; tantùsque est dolor meus, adeóque intensus, vt intra rationis terminos vix contineri queat, faciléque eius limites transgressum fuisse putem: quod si culpa est, amoris culpa censenda est, nec ita facile culpandus amor, quid enim ille non audeat, quid non licet amori? feruet, ebullitque amore animus meus: quare totus est in affectibus. O vtinam mihi liceret tua præsentia frui, te videre, te alloqui, si possem vel hostes decipere, vel illis suadere, vt me nullius pretij, nulliùsque momenti senem vinculis vincirent, teque in libertatem asserent, qui pondus diei & æstus in vinea Domini colenda portasti, cuius manus plenè sunt innumeris panè manipulis, quique in dies, fauente Deo, tum sacrosancti Euangelij prædicatione, tum vitæ exemplo eiusdem vineæ terminos eras amplificaturus. O me senem felicem! O millies beatum! si in me talis ac tanta caderet fors, quàm lætus viuerem, quàmque hilaris morerer, & vt felix ille senex Simeon moriendo canerem, canendóque morerer! O amor animæ meæ dulcissime I E S V, concede obsecro mihi iam effæto quod cupio. Huc illuc atque in diuersa trahor, vix mihi consto, vix in eodem persisto; delirare facile ego senex tibi viderer, si me amantem non crederes; ardeo amore Pater mi, crede, æstuo, verba sunt amantis, non adulantis, vera sunt, non ficta; scit enim Deus Opt. quod non mentior: libentissimo namque

animo paterer vinculis colligari, quin & catenas amplecterer hilari, ac deoscularer, & veluti torques non aureos, sed cælestes, è collo ipso suspenderem, vt hostis te nobis amantissimum Patrem restitueret. Quòd si hoc ille renueret, suaderem vt æquo animo concederet, nos vna eadèmq̃ catena circumdari, quarum corda, & animos, vnum diuini amoris vinculum longe strictius deuincit: quo reliquam vitæ meæ, quod quidem breuissimum puto, in tam glorioso obeundo munere, tantæque cordis mei voluptate, gloriæque transigerem. Singularis fuit omnium dolor Pater mi, te in hostium incidisse manus, mihiq̃ persuadeo omnes (nemine quidem excepto) æmulatione quadam flagrare, efferuescere desiderio, vehementerque exoptare tui ipsius socios esse, teque in hisce gloriosissimis vinculis comitari. O bone IESV, O dulcissime IESV, amor animæ meæ suauissime, licet obruar immenso pænè tristitiæ pelago, complectens tamen animo, in hisce tuis laboribus ac vinculis, passus, quibus veluti gigas fortissimus progredieris in via Domini; progressus illustres, tuæque quotidie maiora incrementa, non possum non exultare gaudio, non abundare lætitiâ, non exuberare consolatione. Tua opera, Pater mi, apud Indos Bysayas, Dominicam vineam coluisti, eius dilatasti fines, innumeròsq̃ diuinæ gloriæ fructus percepisti: sed longe nobiliores ac diuiniore, inter Mindanaos hostes, fauente Deo ac protegente, & credo & spero, tum vitæ exemplo, tum inuicta animi patientiâ, inter tot tantâsque temporum ac personarum iniurias, à te fore colligendos: & forte qui non credunt

verbo,

verbo, vitæ sanctimonia absque verbo lucrifient, illā ex timore suspicientes. Tuis laboribus tuāque cura & diligentia, multum gloriæ hausit Societas nostra apud Bysayas; confido tamen longe plures futuros diuinæ gloriæ manipulos apud Mindanaos, quinimo arbitror te fore gaudium ac coronam Societatis nostræ. Quod si forte, Pater amantissime, inter vincula & angustias quibus premeris, nullus adsit lectus, nulla vestis sed multa vitæ & rerum necessariorum incommoda, quibus antiquissimus hostis dæmon, exitium Christi athletis moliri solet; singulare illud puto & pænè diuinum, quo ecclesiæ Doctor Augustinus in huiusmodi concertationibus vti solebat, remedium, ad Deum preces fundere, seipsum paruifacere, sibi diffidere, seque totum in Domini misericordias, auxilium, amorēque conijcere: magnāque idem fateretur hausisse se animi voluptatem ex his verbis, Iustus es domine, & rectum iudicium tuum. Semper suis præsto fuit is, cuius nomen est, Adiutor in opportunitatibus, in tribulatione: enimvero si ob iusta sua iudicia non liberet inopem ab angustia, non priuabit tamen proculdubio illum sua gratia; Cum ipso, inquit, sum in tribulatione. Cruces denique ac labores pretiosissimi sunt thesauri (teste Ioanne Chryostomo) quibus ditat ac locupletat suos diuina maiestas: Ceterum si adhibita omni diligentia, non est voluntas Dei, vt votorum compotes simus; credendum est, nobis illud magis conuenire: plurimūque prodest se totum diuinæ tradere voluntati, siue in vitam, siue in mortem. Spero ego & quidem admodum breui fore, vt te videam, teque alloquar, cuius tanto amore teneor: quod si per Deum

non

348 INSVLÆ PHILIPPINÆ:
non licebit, in cælo sanè te videbo, te alloquar, te
fruar, vbi Mindanaus hostis, neque te mihi extor-
quere poterit, nec vllò esse impedimento. IESVS
D. animarum sanctarũ infinita dulcedo soletur te,
Pater mi, tuosque leuet labores & ærumnas, fili in
Christo IESV dilectissime, corona mea, & gau-
dium meum, vale. Hactenus ille. Hinc facti
colligi potest amor, quo nostros prosequabatur,
quos semper in corde ac visceribus habebat, quip-
pe qui vniuersos, vti Parens verus, summopere
semperque diligeret. Dum hæc porro agerentur,
in Zebuana vrbe morabatur Pater Didacus Gar-
cia, vbi maiori studio atque animi ardore oratio-
ni operam dabat, ieiunia atque idgenus officia
sibi comparabat: noctes, post flagella corpori in-
flicta, orando transigebat coram sanctissimo Chri-
sti Domini corpore, aperta sacrarij portula, subla-
toque velo; qua re factum est, vt cæteris exemplo
fuerit, incredibilè que in nostris excitauerit
flammam, animosque omnium (quasi in tiroci-
nio versarentur) ad orationem exacuerit, ad mor-
tificationem incitauerit, ad pænitentiam compu-
lerit, atque ad veram cum diuina voluntate con-
sensionem prouocauerit. Sacro denique ieiunio-
rum tempore absoluto Manilam rediit, vbi cum
nostros sua præsentia recreasset, qui eum perinde
ac laborum suorum dulce leuamen auidè expecta-
bant, Collegium, vti mos est, visitare cœpit, plu-
ribusque verbis exposuit, quanto ex nostrorum
progressu in virtute, inter tot, tantosque huius
anni labores, afficeretur gaudio; illudque de se af-
firmavit non semel, nullo modo velle non exper-
tum fuisse, quæ in suo naufragio ac periculis Deus
illi præstiterit: sed vehementer potius exultare,
quod

quod ea omnia sit perpeſſus : adiecitque ſe, licet ſemper exoptauerit, vt innouationes votorum, viſitationeſque ſumma cum ſpiritus abundantia fierent, eo tamen tempore longe maxime id concupiuiſſe, huiuſque rei, optimique euentus ſigna certa habere. Ad finem verò viſitationis, paulo deterius, quàm ſolebat, valere cœpit ; & quamuis in lecto cubare nollet, incommodâque vteretur valetudine, nihil tamẽ de ſolitis remiſit exercitijs, ſed orationem, mortificationem, aliâſque id genus exercitationes, perinde ac valens uſurpauit : donec audito trifti, ſed falſo nuncio, Patrem ſcilicet Melchiorem, apud Mindanaos hoſtes captũ, è vita exceſſiſſe, atque ab eodem hoſte petitam denuo inſulam Boholenſem, feбри exardeſcente decubuit : ſupplex ipſe tunc, eleuatiſque manibus atque oculis, ſuſpirans, magno animi ſenſu in ea prorupit verba, Benedictus Deus, in omnibus & per omnia illi gratias agens, acerbiffimo licet dolore percuſus : ſciebat enim quanta eſſet penuria in his inſulis fidelium miniſtrorum, ad tot animas è dæmonis ſeruitute liberandas, quàmque in florenti ſtatu reliquiſſet ipſe Boholenſem eccleſiam, Quare feбри, exæſtuante, & ingraueſcentibus alijs vehementibus doloribus inteflina ipſa depaſcentibus, cum aſſidua dyſenteria, pridie Idus Septembris, tertia fere poſt meridiem hora, ex hac vita, ſiue potius morte, ad vitam migravit ſempiternam, ſacramentis confeſſionis, Euchariftiæ, nec non & extremæ vnctionis rite, pièque perceptis, Haftenus de P. Didaco Garcia.

PATER Raimundus de Prado vita functus eſt, dũ eſſet Manilanus verè Rector, decimo tertio Kalen. Martij anni ſexcentefimi quinti ſupra milleſimum.

mū. Signa summæ sanctimonix moriens reliquit, quo quidem titulo vniuersa prorsus ciuitas eū suspiciens reuerebatur: dūmq; vitam ageret, eius sibi dicta sententiásque cuncti comparabant, ac iam demortui reliquias, vel enixe petebant, vel violenter rapiebant, pūta cilicium, disciplinam, vestium fragmenta, vel quidquid in manus veniret. Eximius semper extitit eius amor in Christum Dominum, eiusque sacrosanctam Matrem, quorum in eum collata dona cunctis panè palam facta sunt. Illud præcipuè à nostris pro certo habitum, apparuisse illi puerum IESVM crucem in humeris deferentem, dum vice Prouincialis munere fungens, Leytanā insulam pedes visitaret. Scripta reliquit peccata sua, D. Augustini exemplo incitatus; codicem alium scripsit, in quo interiora animi sententia, diuináque consilia, quibus per quinque ante obitum annos informatus est, consignauit; de quibus, alijsque eius virtutibus seorsum, vti par est, scribemus. Pater Didacus Sanchez Antipolanæ sedis Superior, Manilam oppressus morbo delatus est, vbi & vitam finijt, ipso Sancti Philippi & Iacobi peruigilio. Eximius vineæ Domini operarius fuit, Indicámque linguam fere supra omnes callebat; Indicæ gentis zelo feruebat maxime: quare eorum conuersioni & saluti se, vitamque suam libentissimè dedicarat: quin & mors ipsa illum hisce distentum occupationibus reperit, quippe qui editissimos tunc temporis adibat montes, quos Itæ (sic namque eos appellant) barbaræ incolunt gentes, humanæ consuetudinis inimicæ. Has verbis, has blanditijs alliciebat & donis, quóque libentius Societati assuescerent, illas ad oppidum construendum impulerat, vbi quæ
Christiani

Christiani instituti sunt leges edocerentur.

RESIDENTIA ANTI- POLANA.

TERRAM Antipolanam tanta obsedit vex-
 auitque locustarum, cuncta semina exeden-
 tium multitudo, vt fructus nulli, & fames ingens
 timeretur. Quare ad misericordiæ fontem con-
 fugiunt vniuersi, orationi se dant, supplicationes
 adhibent, missas celebrant, Patribus ipsis Indo-
 rum necessitatem dolentibus, qui ipsis præsto pro
 viribus fuere: locustasque adiurarunt adhibito
 exorcismo. Vnde factum, vt paucis post diebus,
 in ipsis herbarum summitatibus demortuæ iace-
 rent locustæ non paucæ, è quibus residuæ in mon-
 tem cum transuolassent, illuc breui consumptæ
 sunt: quarum fator fuit tantus, vt illac transeun-
 tium iter vel retardaret, vel prorsus impediret.
 Indigenæ nihilominus, omnesque qui paulo ante
 mœsti ac iacentes suam deplorabant vicem, hac
 internecone læti & erecti, Deo gratias agebant,
 non sine magna admiratione Ecclesiasticæ adiu-
 rationis, siue exorcismi, addebantque sæpe illud:
 En quomodo Deus Patrum voluntati præsto est!
 mouerat quippe illos haud mediocriter, locustas
 eiusmodi precationibus è designato loco esse de-
 pulsas. Porrò messe adueniente, tanta obrizæ co-
 pia reperta est, quanta potuisset optari, cum alio-
 qui nulla prorsus ab iisdem speraretur. Sed dedit
 videlicet Deus Opt. Max. pro ratione temporis,
 id quod cuique necessarium erat: obrizæ enim
 serotinæ pluuias quasi hyemales attribuit, tem-
 pestiuæ

pestiuræ vero solem nequaquam denegauit. Quæ cœli indulgentia factum est, vt diuinam singuli clementiam persentirent. Innouata est hoc anno in Taytayana sede, quæ non procul a mari sita est, Diui Ioannis Baptistæ Sodalitas, datumque est in vulgus, maximi esse momenti verum esse solem: hoc inflammati desiderio vniuersi admodum non sine lacrymis postulabant. Duo accidere hoc anno, quorum alterum mirifice permouit Indos montanos, eosque barbaros; alterum verò, eum cui contigit, in fide firmavit. Primum Christiana quædam mulier Dei oblita, ad interiores montes confugit, vbi post aliquod tempus, appropinquante partu permagnos sensit dolores, ad quos leuandos, bis idolis sacrificia patrio more obrulit, sues, vti mos est, interemit libauitque; quæ omnia cum nihil proficerent, morsque ex altera parte vrgere videretur, statuit ad Beatam Virginem confugere, quam prius posthabuerat: mirum quidem, peracto voto, eleemosynaque promissa, cui illud addebat, se ad Christianum oppidum reuersuram, Christianoque ritu vitam acturam, felicissime ac facillime partum edidit: at vero postmodum oblita promissi, diuinam in se iram adeo concitauit, vt miserrimè breui vna cum fetu interierit. Alterum est eiusmodi: Indus diu morbo afflictatus, cum se venenum hausisse suspicaretur clam sibi ab aliquo propinatum, (nam hic occidendi mos frequens est in his Insulis, quæ veneficis hominibus feminisque scatent plurimum:) ad Dominum se conuertit, eique votum vouit, & ecce mox herbam euomit, quam inferus sumpserat. Hæc Deus in nostris oppidis, ad susceptam stabiliendam fidem operari consuevit:

nec minora in abruptis montium, & proximis desertis locis soler efficere, vt ad S. Euangelij pascua errantes gentiliū greges aduocet: Placuit etenim Deo vt manus iam (quod nunquam antea) darent barbari ac syluestres, quorum habitatio sunt vel montium cacumina, vel inuia syluarum; vita autē bestijs prior quam hominibus. Hi nempe sunt bellatores, seui, ab hominum consuetudine alieni, humanoque generi infensissimi; nudi incedunt; nullam possident certam domum, venatu tantum & aucupio victitant: arcu sagittaque habiles, sermone vtuntur subdifficili, nec ita claro; aspectu sunt feroces, vngues oblongos alunt, cincinnos comasque longiores nutriunt, fouentque; colore sunt subfusco, assiduoque sole tetri & deformes. Hos ergo feros homines ad fidem, vitamque mitiorem adduxit Pater Didacus Sanchez, partim sagaci industria, partim insigni charitate.

RESIDENTIA SILANA ET ZEBVANA.

DE Residentia Silana nihil est quod scribamus in particulari. In Zebuana vero sacerdos è nostris cum fratre, Bantayanū perrexit: Insula ea est, cui antiquitus Augustinianus ordo insudauit pari fructu ac religione: nunc vero ministrorum penuria in desertam siluam conuersa est. Inde Candayam appulit: hinc magnum petijt Cambuesam, atque Hinaum cum Iagariguco & alijs oppidis eiusdem Insule; ibi humanitate vsus ac vrbanitate, ad humanam traxit viuendi formam plurimos barbarorum greges, multosque Christianos

Z

stianos

stianos, qui Patrum inopia, à recto religionis tramite deflexerant, ad rectum identidem iter aduocauit : matrimonia quæ gentilitio more contraxerant, partim iuxta sanctæ ecclesiæ ritum solidauit, partim diremit.

RESIDENTIA BOHOLANA.

ADIUNCTA est hoc anno Sequianæ Insulæ Missio, quæ non longe à Boholana distat. Accidit vt illuc iret Pater Gabriel Sanchez, cui Deus singulari munere concessit, vt in horum Indorum conuersione, vel etiam progressu singularis esset. Incolæ porro huius Insulæ non vno tantum loco morabantur, sed huc, illucque diuagantes incertam habebant sedem. Sed curatum est vt in vnum conuenirent locum, Patre ipso abruptos montes adeunte. Delectum est ergo oppidum aptissimum, vbi primum de construenda Petris domo actum est, deque Templo ædificando cogitatum, quod breui quidem, summæque læticia executioni mandatum est. Hoc peracto filii ad sacrum baptisma suscipiendum detulerunt, quos supra octoginta numerati sunt : adultos deinde edocuit ea, quæ ad Christianam religionem spectant, quibus rebus summopere lætati sunt, sicque affecti vt omnes vnâ voce sacro ablui baptismas petierint, nullo excepto. Nam & senes ipsi instabant, asserentes velle se vero Deo deseruire, atque à præterita viuendi prauitate desciscere : summa item animi demissione, ac reuerentia Patri morem gerebant, qui cum de adulatorum baptismo, ob

eorum

eorum ignorantiam, nihil dum cogitaret, tamen cum plura eos intra quattuor dies didicisse, quàm alij pluribus annis solent, animaduertisset, eorumq; feruorem atque ardentia vota intueretur; dimidiam eorum partem sacro baptisinate lustrauit, simulque ecclesiastico ritu, matrimonio iunxit eos, qui antea more gentilitio illud inierant: inter quos fuit eorum Princeps, ac nobiles aliquot Indi: immò, si commorari illic diutius licuisset, vix vnus baptismi expers restitisset. Ablutus est inter alios & senex quidam cum vxore sua vetula, ambo centesimum ætatis annum transgressi, qui ex assidua frequentatione catecheseos, mirum quàm breui eam perdidicerint.

RESIDENTIA DV- LACHIANA.

POST eam tempestatem, qua Mindanaenses more barbarico totam hanc insulam anno superiore vastarunt, redigi in meliorem statum postliminio res cœptæ sunt. Ædificata sunt iterum oppida, templa, domus nostræ: fugitiui partim pœnis, partim blanditijs sunt reuocati, admissi quoque alij plures, qui vagi incedebant; cui rei plurimum emolumentum attulit ipsius gubernatoris edictum, imperantis vt maxima fierent oppida, nec cuilibet liceret vbilibet pro votis commorari: Itaque duodecim sunt exædificata. Hospitalis domus Indorum, Virginis sanctissimæ Sodalitas, seminariumque puerorum Bilayensium instaurata sunt, tum Hispanorû eleemosinis, tum præcipue Regis Philippi copiosiore erogata stipe.

Ex adultis sex & triginta supra sexcentos sacro sunt fonte abluti, ex infantibus mille ducenti & octuaginta sex, Christi gregi sunt adscripti.

RESIDENTIA CARIGARANA.

CV M domus hæc eâdem non solum conneatur Insula, qua Dulachium, sed ipsedem fere finibus claudatur ac terminis, hinc fit, ut eadem visa sit calamitates pati, quibus ipsa Dulachiana sedes anno superiore, irruente Mindanensi hoste, pæne corruit: crudelius tamen in nostros Indos sæuisse visus est merus, quam hostiensis ac furor. Hinc multi pauore consternati montes confugerunt: nonnulli præruptas, receditasque speluncas petierunt, quas iam pro oppidis pertinaciter incolebant, nullo illos inde valente extrahere. Sed industria Ducis Francisci Roderici de Auila, deinde consilio ac diligentia Ducis Francisci Alfonsi de Pedraza, qui ei in munere successit, factum est, ut qui nos nostraque infestabant, per insidias capti, iuste damnati, publicoque supplicio affecti sint, non sine eorum bono, qui in montibus remanserant, qui iam non minus terreno, quàm cælesti Regi morem libertissime gerunt. Quare diuinitus accidit, ut è montibus innumera pæne bona colligerentur, licet identidem hostium denuo aduentantium metu multos perturbaret, multos oppido moueret: verum haud ita præualuit, quin cum Patre nostro bona pars permanserit, solitaque Christianæ pietatis officia exercuerit.

MISSIO

MISSIO OGMV-
CANÆ.

EXCURSIO hæc Carigatæ adiuncta est: ad quam ubi primum nostri, post Mindanaensium tempestatem accesserunt, vacuum reperere oppidum atque in siluam conuersum, sed tamen Indos illos per dumeta, inuiâque loca quasi venantes, tandem aliquando repertos secum ad pristinam habitationem reduxerunt, ac solito more instituerunt. Inde ad Baybayense oppidum excurrerunt, quod similiter colonis exhaustum, in pristinum quoque statum redegerunt, adiunctis non paucis, qui belluarum more vitam in siluis hætenus degerant. Hinc ad Ilongos se contulere, barbaros illos quidem ac feros, sed nostrorum militum aduentu, atque in nonnullos ferociorum animaduersione, nonnihil mitigatos. Ibi ergo felicibus initijs institui cœpta est Christiana res, non sine copiosæ futuræ frugis spe. Ex hoc loco ad Polum accessere adeo opportune, vt ingressus oppidum Pater cum socio (non enim plures missi sunt ad has excursionses) iacentem Indum, accepto vulnere iam iam moriturum offenderit, ac prope ex ipsis orci faucibus eripuerit. Nam peracta peccatorum confessione, statim vitam finiuit. Ædificata est hic perpulchra ædes sacra, iuxta quam initium datum est oppido haud spernendo, quod in votis iam diu fuerat. Hinc instante votorum renouatione, in sua, terrestri itinere, velut diuino ductu reuertentes, in Indum moribundum, & iam voce defectum inciderunt,

quem Pater, audito quàm enixè baptismum paulo antè petijisset, baptizavit, calòque adscripsit.

RESIDENTIA TINAGONICA.

SEDES hæc adeo ferax est, vt messe potius abundet, quàm operarijs: duodecim enim oppidis præest, excepta Catubigana excursionem cum mille alijs Indis. Baptizati sunt hoc anno sexcenti & septuaginti, præter alios ducentos viginti, qui apud Catubigam, eodem dono affecti. Post Mundaenensium irruptionem, qua duo nobis Temppla, adiunctis totidem oppidis, incensa sunt; peremptores aliquot nullo pacto oppida inuisere voluimus, absque mortis periculo. Gens ipsa noua percita terrore, Hispanos exosa, nostris parum obsequens, inter hostes erat potius censenda, quàm natos: vt necesse fuerit, Patre oppidum absque oppidanis petente, per multos ibi dies prestolari, nullo sacrum audiente. Tandem militum præsidio, in Dulachiana sede locato factum est, vt redirent qui aufugerant, & qui nos oderant, colerent, timore tamen magis quàm amore. Instaurata sunt oppida, constructaque Temppla longè maiora, quàm antea: denique omnia innouata sunt licet Indi sumpta ex bello occasione, priora repetissent inuia loca, remotasque sylvas adijissent non sine fidei, quam profitebantur, defectione. His ergo omnibus Deo duce prouisum est, decretis prius eorum feminis sacrificis, dæmonisque mancipijs, quorum aliqui, sua se sponte apud Patrem, projectis idolis accusarunt: alij ab alijs accusati,

cusati, ea sunt pœna affecti, qua digni visi sunt, re ipsa per Patrem, quam fœda esset, ostensa: traductæ sunt ad Christi gregem octo, ex ijs mulieribus (has Baylanas vocant) dæmonum antistitis; ac præter has, aliæ plures, quæ Christianæ iam erant, quæque veluti apostatæ retrocesserant; item viri nonnulli tum his, tum alijs nequioribus criminibus implicati. In Christianorum funeribus abolitæ sunt quædam consuetudines gentilitiæ: extracta enim sunt ex eorum sepulchris, quæ superstitionem redolebant: nempe, aurum, vasa, patinæ, vascula, scutellæ, aliâque quibus utebantur infirmi, quasi eas omnes res adhibituri sibi essent post mortem. Detecta quoque sunt tredecim prisorum monumenta tum infidelium, tum Christianorum, quos pro dijs habebant, quibusque suo more sacrificabant, non sine campani æris pulsu solemni, dum sepulchra hæc detegerent, quo sanitas infirmis (vti fingebant) concederetur: horum cadauerum quædam incorrupta, quædam vero in partes dissecta, quibusdam artificijs condita seruant, exsiccataque custodiunt: Atque his perpetui curatores præsumt, qui diu noctuque ad ipsa sepulchra excubant. Infantium etiam abortus, necesque plurimæ impeditæ sunt; nam cum huiusmodi fœtus ederentur, illos superstitione encabant; præcipue si parente orbati nascerentur. Cautum ergo est, ne obstetrices talia deinceps patrarent facinora: prohibita etiam sunt, quæ puerperij tempore inibantur sacrificia: Repertæ nihilominus, in hac tanta colluue peccatorum, nonnullæ sunt femine Christianæ, quæ pro tuendâ castitate, promissa, minas, commoda, incommoda nihili duxerint, fugamque ab aris &

focis quàm impermissam cū viris primoribus voluptatem elegerint. Adest hic mulier gentilis, quæ per multos annos filiam in prægrandi calatho delitescentem seruauit, idque eo tantum consilio, ne lænonū pateret aspectibus. Inda quædam toto fere corpore tumida, atque ad gradiendum inepta, gemino sacramentorū Pœnitentiæ & Eucharistiæ remedio, quod reiectis elegit superstitionibus, omnē incolumitatē est affecuta, seque mulierum Christianarum insigne præstat exemplum. Aliam infestabat venefica quædam: sed aquæ benedictæ subsidio repulsa est. Eandem cū Indus tumor, quo in faucibus afflictabatur, adhibuisset, exemplo, sanatus est. Alius cui cancer ita crus exederat, vt putrefactæ carnis frustra defluerent, medelam peccatorū confessione & sacro oleo cū requisisset, sanitatem obtinuit. Nam ossa eius partis, quæ peruncta fuerat, sua sponte absq; chirurgi auxilio resolidata sunt, crusq; ipsum detumuit ac reuiguit. Inter eos Indos qui Christo nomē dedere hoc anno; vnus præcipue numeratur, qui inter huius provincie primarios viros iure censerī solet. Hic cum superioribus annis proprium oppidi Dominum eumque Hispanum occidisset, adeo omnium consuetudinem delitescendo vitauerat, vt nec Hispanos, nec nostros cerneret vnquam, vel in eorum conspectū daret: Hoc tandē anno, quodam è nostris duce, manus dedit, seq; suaq; omnia Patri libens dedidit (quod quidē in his gentilibus mirum est) addidit, se è sex vxoribus, quatuor tunc tantum retinere, quas itē offerret, certus se ad vnguē quicquid iniunctum esset seruaturum, idque eo proferbat spiritu eoque animi feruore recensēbat, vt facile nostros in admirationem adduceret: quodque

que maius est, nunquam hic quæ Christianæ legis sunt instituta didicerat, ijs exceptis, quæ aliquando illum per Indos aliquot Pater ipse monuerat. Christianus igitur factus est, ecclesiasticoque more matrimonium iniit, exemploque fuit atque est omnibus tū fidelibus, tū in fidelibus huius Provinciæ Colonis, sicuti antea dedecori fuerat adeo barbare vixisse. In his quæ ad pœnitentiã spectât, annus hic præteritos superavit: nam præter quotidianas disciplinas, ciliciaque adhibita corpori: plures reperti sunt tum viri, tum mulieres, qui se pluries ad sanguinis vsque effusionem diuerberarent. Cruces itē magni ponderis, pro Christo Domino suis humeris haud pauci, longo itinere detulerunt. hîc domi alimus quindecim pueros cum Indo Magistro, idq; nostris impensis seu eleemosynis, atque in hunc numerū nobiliores, aptioresque seligimus, per quos eorum parentes Christo lucramur. Post menses aliquot domi transactos, generali se confessione expiant: atq; vbi nostrorū colloquijs, exemplis, cohortationibus satis profecerint: tū spiritualibus muniti ac roborati exercitationibus, in oppida sua remissi, nostris ibidē sunt ad fidei mersē subsidio. Ex illis hoc anno nonnullos eduximus, qui infantium fierent magistri. Præter hos pueros sunt & alij, qui nos in rebus domesticis, varijsque muneribus obeundis adiuuant, cū sint inferioris conditionis quam priores. Infirmos etiam necessitatibusque oppressos, iuuamus pro viribus: nā eleemosynæ auctē sūt hoc anno, quas, quo prolixius Deo erogamus; hoc idem refundit liberalius, tum in temporalibus, tum in spiritualibus rebus: Quippe templa quinque, totidemque domus nobis iam à fundamentis extracta sunt.

MISSIO

MISSIO CATVBI- GANA.

HÆc missio sex Tempa, totidemque oppi-
da habet, quæ omnia supra mille Indos tri-
buta soluentes numerant. In singulis hisce oppi-
dis per quindecim fere dies, dum visitantur, insig-
ne factum est tam ex confessionibus, quam ex
alijs instituti nostri exercitijs, operæ precium.

P R O V I N C I A LUGDVNENSIS.

DE G V N T in hac Prouincia Socij quatuor
supra trecentos, in Collegia octo, Domum
Probationis vnam, & vnam Residentiam distri-
buti; nam duo Collegia hoc anno restituta, Lug-
dunense ineunte, & Billomense exeunte anno.
Ex Sociorum numero Sacerdotes sunt centum
viginti, è quibus Magistri viginti duo, ac Magi-
stri non Sacerdotes quadraginta quatuor; Scho-
lares viginti quatuor, Coadiutores quatuor &
septuaginta, Nouitij quadraginta duo. In Colle-
gio Auenionensi sunt septuaginta; In Lugdunen-
si triginta octo; In Turnonensi viginti octo; In
Billomensi quindecim; In Camberiensis viginti
sex; In Diuionensi sexdecim; In Aniciensis viginti
octo; In Biterrensi viginti quatuor; In Residen-
tia Albenacensi nouem; In Domo Probationis
Auenio-

012216